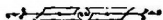

արծարծեց մեր հետաքրքրութիւնը՝ թղթատե-
լու վանացոյ գրադարերը: Այնպէս թիւ 83 թուարադիր
գրադարին մէջ, ի շարս կանոնական բանից
հնազոյն Հարց, չորս էջ գրուած մի՛ այսպէս
մակագրուած. ի կանոնաց ԱրքայաՆախնայ Մա-
միկնեհիցն: Ի վերջիւս շահագրգիռ գրուածին
կը գտնուէր իրօք Անանական վարդապետին մատ-
նանքը բրտած տեղին եւս՝ ընդարձակ ցուցակու-
թեամբ հանդերձ: Չամուռնեան Պատուելոյ
հրատարակածն եւ շունչէ ի ձեռին, որպէս զի
իմանամ թէ ի՞նչ աղերս ունի սորա հետ. ա-
կայն այս խորագրի առաջին բառէն «ի կանո-
նաց» րատելով՝ կարող եմ ըսել, թէ այս
գրուածն իսկ ամբողջ չէ, այլ ընդարձակագու-
նի մի մասն: Յամենայն դէպս, ասով վերջնա-
կանապէս կ'ապացուցուի, թէ ԱրքայաՆամ Մա-
միկնեհից եղիւկնապոյսն: Այսպէս չմար
գրուած աւելի ընդարձակ ծառայ ունեցող
գրուածներ կային ոտուզուի Ե դարու մի որոշմէ
հատուածներ միայն մեզ հասած են այսօր, և
թէ ասոնցմէ մին է հաւանորէն նաեւ Եփեսոս-
ի ժողովի պատմութիւնը՝ Թեոփոսի գովառա-
նութեամբ հանդերձ:

Հ. Բ. ՍԵՐԳԻՍԵԱՆ

Շաքայաբեյի

ԳԱՂՂԻԱԿԱՆ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆ

ՈՐԱՆՍՈՒՆ ԳՈՐԷ

Հ Ս Վ Ո Ւ Մ Ը

(LA VEILLÉE)

Ա

Այս օրէն որ մըշամածը միկնեցաւ կըռուիլու,
Աւանց արտասուքի և զըսհիկ աղիւրութեամբ,
իրենէ տը կըռմֆիէք, ազմիւ, ամբիծ օրիորդ
հազուս վամամամ մէջ ունեցած ըզգիստմերմ,
Ամիսի թիկնոցակին հետ սիւորակ պարեգօտմ,
նի կուրծքին վըրայ փոքրիկ արծթէ խալը կախեց:
Համեց իր գոհարմերմ, իրմ զաշմակը փակեց,
նի, միայն պահելով մատին վըրայ այն ամստինմ,
Միակ յեշատակ գարմամային իրկիւսամ՝

նրր Բոժիք դերակոմսին հետ իրին կեամքը կա-
(պեց,
պոյր՝ եղածմերմ, իսու՝ ըստահին լըստահին,
Ըսպտեց հայրենին տամ մէջ ըստոյիկ և սըզգոյմ:
Բոժիքին երրոր ակամջմ հասաւ մախկնմ պարտու-
(թիւմ,
համզէսի մէջ վըրդոլուած զըւարթ մէկու մը մըմամ՝
հառաւց, բայց գործեց արի և թիր մարդու պէս՝
Իրենեայ հրաժէշտ տալով՝ կըտրեց ամոր ճակատէմ
ձըմքուշ մագիւրու փուծմ՝ մ'ու զայն զըրաւ ամփոխեց
ոսկիէ միտալիոնի մը մէջ գոր կըրէր շապկիմ տակ-
ցիտոյ ո՛չ իմէ չարգիլեց զիմք, ոչ իմէ զիմք չուշացուց,
Գըմաց զըրուեցաւ իրեն զինուոր սոսկակամ:

Յայտնի՝ է ամենու մայ մարտին հը:

Ամվըրդով

Նի բացակայ սիրելիւր՝ միայն 'տտ կարի քիւ իտեւիով,
Իրենէ. ամէն օր, հրը թը Զարեը կ'իջմէր՝
Դաճուծին ճամբէ՝ շալիւ, մամակնեցում պայու-
(սակմ,

Դըստած պատուհամին առ՛նի զամի կը դէտէր.
Նի հրը կը հեռամար առամց մամակ մը թողլու,
Խոր մառաշ մը կը խեղդէր, և բլորմ այն էր ամա:
Գերակոմը կը գըրէր, ու միմիւ կէսմ օգոստոսի,
Տակալի իրենէի սիրտը շատ չէր տազմապած:
Ղերջապէս պաշարուեցաւ Մեց բամակին հետ մէկ-
(տեղ.

Նի միայն իմամալով մի դասալիք զինուորէ
Թէ մա չէր առաջին կըռիւնեցում մէջ մեռած,
Իրենէ՝ միշտ զըսպելով իր ապըստամբ արցունք-
(մերմ,

Ջաջութիւն ունեցաւ առանց յուրի ապրելու:
Աւիլի բարեպաշտ քամ իմէ որ էր առաջուց,
Իր կեամքը կ'ամցըմէր հիկեցեցիմ. և ըստէպ
Կ'իրթար այցելութեամբ գելիմ աղքատ ըմտամեաց,
Կը խօսէր երկարօրէմ, տալով ամ'նց աւելի,
Որո՛նց որ զակըմեր պատերազմի մէջ էին:
Սոսկալի ժամամակն էր փարիզի պաշարմամ,
Բոլոր Գաղղիամ ճարակելով գերը քաղցկեղ՝
Մօտեցեր էր ասպատակմ իրենէի ամրոցինմ.
Աւարի կու տային զըսցի երկիրն իւրամեր:
Ի գո՛ր տեղւոյն հեղեմ, ի գուր բըժեշկմ աւելոր
Խօսէին ամէն իրկու՝ ըմտամեկամ յարկին տակ՝
Գեռատի օրիորդին առջեւ մահուամ վըրայ լոկ.
Նա իրին սրբաին մէջ մախազագուս մ'ալ չուէր:
— Էր Բոժիք ի Մեց իրմ զօրազըմդով միասինմ,
Իր վիշջիմ մամակինմ՝ մա դեռ չուէր ոչ մի վէրք-
Կ'ապրէր մա, պէտք էր ապրել, ասոր վըրայ վըս-
(տա՛ն էր:

— Նի. ամենիզ հաւատարիմ սիրոյ յուսով զօրացած,
Վարդարամը մատմերում մէջ, կը սպասէր շարու-
(մալ:

Բ

Առաւօտ մ'արթըմցաւ յամկարծ ըմդոստ իր քուէնէ:
Հոն վարը, պարտիզին ծայրը, մերթեւ թաւաւորմ,

չրացանի խիտ հարուստների կը գտնէին թըշմամբն :
կարմրեցաւ մախ օրիորդը սարսափած ըլլալուն :
Կ'ուզէր մա, խոժերի մըմամբ, ըլլալ քաջասիրտ :
Իբրեւն թէ պատահածը ծամըր բամ մը չըլլայ,
չամղարտիկ, հազուեցաւ, ու յետոյ երբ ւաւարեց
Օրական աղօթքն առանց «Դէ՛ս» մ'ալ գանց ընելու,
թըպիտը շըթմիրում վըրայ՝ իջաւ ի պահիկն :
Ամըրշամ բամ մ'էր, գըրթէ ոչ իմչ, սի գաւթ թե-
(րասարտ :

Լըրտիսին հկած էին պալիկիրացի գինուորներ՝
եւ քամի մ'արծակազէնք յամկարծ վըրայ հասնելով՝
Փախ տային, հոն հեռուն տիրէր տակաւ լըրտիթիւն :

«Գէ՛տք էր հաստատել, ըսաւ մա, մի գարմանոց» :
Երեսի, վիրցուցած էին կըռուոյ տեղէն ծիշդ
Ըսպալ մը վիրուսը, պալիկիրացի, կիսաիւռ,
Ոյր վըզէն՝ ծակելով ամցի գմացոր էր գընդկան :
Եւ երբոր քերիմ այս միտ երեստարդը տրգոյն,
Փակ աչօք, արկւնային, հիմ ամկողմի մը վըրայ,
Առանց դող ելելու, առանց ափսոս մ'ըսելու
Իրիմէ զընի զըսաւ գամի ամէն ինքնամքով
Այն խոցին մէջ ուր խոժեր սուկորաքար կը բնակէր
Երբ գինքը տեսնելու համար ամրոցը կու գար :
Գուրս տարաւ մա մերքմակն ու վերակու՝ թուրսի
Արիւնով, միմչ ուրիշներ պառկեցնէին վիրուորն,
Կեղացաւ ծեր իտային որ թթթու դէմք մը կ'առնէր
Եւ չէր ցուցնէր բաւական փոյթ ու խըմամ,
Ու բըժիշկն առաջին անգամ երբ վէրքը պատեց,
Իբրեւ կոյս մ'իկանդապառ օգնից իրիմ ծնողքերով :
Վերջապէս, երբ վիրուորն՝ որ կը մայէր պարմաց-
(մամբ

Եւ իւ երախտագէտ ըզգացուճով երջանիկ՝
Քըմքուշ բարձիրում մէջ զըրուեցաւ համըրտիկ,
Կըստմա մա համդէպ ըմդարմացած այն զըլխուն,
Ուզեց հիմ կըտաւի կտորներ ցաւատ շինելու :
— Գարտք ըսածն այսպէս ահա կը հասկըմար Դ-
(րեմն :

Իրիկունը մայմ օրումն, բըժիշկն եկաւ տեսնելու
Իւր հիւանդն, և ամսվոր կերպով շըթմիրը ծռելով,
Մըրմըռաւ քըթիմ տակէն :

«Այո՛, արիւնն այտին վրայ,
Խիստ ուժով գարնէ երակն ալ, ո՛հ, գըշեք մ'ա-
(հաւոր . . :

Ջե՛րմը, զառանցանքն և ապա իմչ որ կու գայ :
— Գիտ մեռնի՞, մըմչեց իրեմ, իկ դողդոջում շըթ-
(մերով :

— Ո՛վ գիտէ : Գէտք է որ շերմը կըտրիլու աշխատիմ :
Ցառախ սոյմ դեղաձեւ յաջող վախճան ունեցաւ :
Բայց հարկ է որ մէկն ո՛ւզ զընէ իրմին պառնայուն :
Իրեմ քով հըսկէ միմչիւ լոյս ու խմամ եռամղիմը :
— Ես պատրաստ եմ, բըժիշկ :

— Բըմաւ երբեք, օրիորդ :
Կըրմայ ծեր մարդերէն փն լաւ . .

— Ո՛չ, բըժիշկ, զի խոժեր
չ թիւնէրս քանադարգել, հիւանդ, օտար երկրի մէջ :

Եւ թէ իմքն ալ ըլլար այս ըսպային լաղղտիկեց,
Կ'ուզէի որ խմամուր գեղմանուհոյ տը ձեռքէն :

— Լաւ, ըսաւ ծերունի բըժիշկն՝ ամոր ձեռք տա-
(լով :

Ուրիւմ հոս պիտի հըսկէք ամքում միմչեւ առաւօտ :
Ջերմին վերադարձը կըրմայ մամ պատճառի-
Տըւէք զեղրմակին ջառորդ ծամէ քառորդ ծամ :
Արդիւմքը գատիլու համար կու գամ մա վաղիւն :
Յետոյ մա մեկնեցաւ, թողով սմարին քով գիրիմ :

Գ

Հագիւ ըտպէ մ'անցած էր իրենայ հոն գալէն,
Եւ ահա պալիկիրացին դէպ իրենէ դառնալով,
Եւ մատաղ օրերդին յառած աչօք քայքայելիկ :

«Բըժիշկը, մըրմըմչեց, զիս քըմացած կը կարէր-
Բայց ամէն բամ լըսեցի, շմորհակաւ եմ, օրիորդ,
Շմորհակաւ եմ ի սըրտէ՛ ոչ իմ իմ համար այլ ամոր
Որում զիս պիտի դարձնէ՞ որ հոն վարն իմն կը
(սպասէ :

Իրեմն պատասխան տըւաւ ամոր .

«Մի՛ յուզուիք,
Քընացէք համդաւտ, ծեր կիսունը համգըրտէ կը
(կախուի :

— Ո՛չ, վըրայ երեսաւ մա, հարկ է որ ծնից յամծիմ
(մախ
Գաղտնիք մը գոր ունիմ, զի կըրմայ մամը հասնի :
Խոստում մ'ըրէի և գայն կը փափաքիմ կապարել :

— Խօսէ՛ արդ, ըսաւ իրեմ, որպէս զի սիրտդ
(համզիւն :

— Գատերմպը... Ո՛չ, ո՛չ, ամաբզ բամ մ'է պա-
(տերազմն :
— Էր վերջին ամիւն, և Մէջ... ղըժարդդունիւմ ու-
(մեցայ
Գաղղիացի մը սպաննելու...»

Կամթեղին լոյսն իջիցուց
Իրեմն, որպէս զի իւր գումատութիւնը ծածկէ :

Ես յարեց .

«Գէտք է իմք յամկարծակի յարձըկիլ
Խըրժիթի՛ մը վըրայ ո՛ւր ծերութք էին ամրացած :
Այնպէս ի՛նչպէս որսորդներ կ'ընին դարան երբ
(կ'երթան :

Մու՛թ գըշէր մ'էր, զէմքերմին պատրաստ, լըռիկ,
(քազմութեամբ :

Շուք տալու համար շարուած կըմծմիմիկու ու-
(կայքըն

Կը սողամք Գաղղիացուց պառնակամոցը դէպի :
Թուրք մախ հս կը մընիւմ թիկունքէն այն գինուորին
Որ զըրամ առջեւ կեցած պահպանութիւն կ'ընէր հոն,
Կ'իյնայ մա, չըկըրմայով անգամ գոնի օգունութիւն :
Խըրժիթին կը տըրեք և ջարդ կու տամք բոլորիմն :
Իրեմն ծածկեց աչիւրն :

«Պատերազմէն զարթոնարած
Կեկեմբու վրայ էի կոտորածի այն տեղէն,
Երբ լուսինն յամկարծակի՝ Տեղքելով ամպ մ'իմծ
(ցուրցո՛ք՝

Իրեմ ցոյցերով լուսաորուած դալկազէմ՝
Զինուոր մ'որ գետնի վրայ գալարուելով կը հոգնէր:
Այն գետնուրը գոր ի՛մ թուր վերաւորած էր՝ մոյմ
(իմքմ):

Գո՛ւթ մը գերազոյմ տիրեց վրայս դէպ ի մա.
Կէկէմ ծոմկի եկայ, իրեմ օգնել ուզելով.
Բայց մա իմծ ըսաւ. «Հաւառ ո՛ւշ է... կը սեռնիմ՝

(ես մա...
Ըսպայ մըմ էք դուք... ազնւատոհմ, ո՛ր գիտէ...
— Այո՛ւ. ի՞նչ կըրնամ քեզի համար: — Կիայմ
(խոստամալ

Ղրկելու զայն, ըսաւ մա, բրնձնիով մի սետալիոմ՝
Որ Ժանդուած էր իրեմ արեւմալի կուրծքիմ տակ՝
Առ ... Բայց ի՛ր վերջիմ շուռն առաւ տարաւ
(իւր խորհուրդ.

Հէ՛ք զաղղիացիմ կարող չեղաւ ապրտիլ
Անուրը միտուելոյմ և կամ իրեմ մշամածիմ:
Կրքածաւշամ մը տեսնելով զուարիմ վրայ քամւ.
(դալուած,

Առի զայն, յոյսմ աւելի ուշ ստեմի պահիլով
Գըտնիլու Գաղղոյն ազնւական զատու մէջ
Այն կիմ՝ որում կ'իյնար կտակը մեռած գիմուորիմ:
Ասաի՛կ այն, պահեցէք. բայց երդուեմքէ իմծի
(Սախ.

Որ եթէ մահը Ռոս իմծ հրեա չըմէ, չընիմալ.
Այս պարտքը փոխանանիմ պիտի դուք կատարէք:»
Եւ այն սետալիոնիմ վրայ զոր տըւաւ վիրաւորմ,
Իրեմէ Ռոժերի կըմքամըշամը ճամշցաւ:
Եւ սիրտը գալարուած ցաւով մը սուր՝ մահառնիթ.

«Գիդդուեմմաւ, տէր թոթովցն, խաղաղութիւնամը
(ճըմշեցէք:»

Դ

Վիրաւորմ համզըտացած իրեմ գաղտնիքմ յայտ.
(ճելում,
Ջըմացաւ: Սիրտը թունդ ելած, կրակէ աչքերով
Իրեմէ անոր քով կամզում կեցած է, ամուց:

Մեռած է ի՛ր սիրելիմ զիմամշամքմ ամո՛րմ եմ,
Անո՛րմ է կըմքամըշամմ ձեռակաւոր, հիւանուրց,
Եւ զօրայը սեւցըմող ալիւմմ ամո՛րմ է ամո՛ր:
Ոչ եթէ պատերազմիկ կամ գիւցազի մը մահուամը
Մեռած է Ռոժերի, այլ զարմուլած ետեւէմ,
Առամց կարեմալու ծայմ տալ իրեմ ընկիրաց.

Եւ հոմ այն քըմագող մարդմ է ամո՛ր դաւաճամմ:
Հա իմքմ ամոր դահիճ. և պարծեցաւ ըլլալում,
Ջարեմիւմ Ռոժերի, իբրեւ մատմիշ, ամոր թիկնուրքմ.
Եւ հիմա կը ճըմէ քըմով մը թամբ ու խորիմ,
Ու իրեմէ ըսաւ իրեմ. «Խաղաղութիւնամ ճըմշեցէք:»
Եւ, իբրեւ հեգնութիւմ մ'ամսագորոյմ ու յիտիմ
Նա պէ՛տք է այն մականուր մահուամ օրիաւը սերծիլ,
Գեմալ այն սըմարիմ քով միմշև արեւը հազի,

Իմեպէս մարդ մը բարեգուժ քովիկմ իրեմ զաւակիմ-
Ու ամոր խըմքըմիլ քառորդ ժամէ քառորդ ժամ
Պատուիրուած զեղըմպելիմ որպէս զի մահիմ ար-
(գիւլէ-

Հոմ այն մարդմ ամկական և ապահով կը համզգի
Հիւրասէր յարկիմ ճիւղիւ պատըսպարուած պաշտ-
(պատուած է:
Եւ իրեմ կիւսք տըւող շիշմ հոմ հեղամիմ վրայմ է:
Կը սպասէ՞՝ Սա... կայ՝ միթէ ստրապիկի բամ
(մ'ասկէ:

Ի՞նչ, երբ մա կը զգայ տակաւ որ կը տիրէ իր վըրայ
Ասաւ բառը բուր ի՛ւր սոսկումիմերով զըժըմզակ-
Երբ մուքմէ իրեմ ծոցիմ մէջ բարկութիւնմ ահաւոր
Որ կ'ուզէ Յայելի բազուկի սուր Գըրոց միւր,
Սիսալայիմ երբ մակտը կը գամէ մա գետիմ,
Ազատէ՛ պիտի մա Գերմամացիմ ամիծեպալ:
Օ՛մ անդը: Իրեմէ չէ սեռեմծմ այդ ստտիմամ,
Երբ մա գրեթէ հաւամի գարձուրելի մըտածմամ,
Դրժըմզակ փափաքիմ՝ միտիմալու պատեմէմ
Դաշո՛յմը որով զարկիւր է այն մարգասպամմ,
Եւ որում ծամըր պըրմծի գուեմզմ ամկիւմ մ'հո՛մ
(կը փայլի,
Համխական սնուտի կարծեաց ճմազամզելու, յար-
(գելու
Համաբ չի՛ս գիտիւր ի՞նչ պարտք, մարդկիւդէմ ի՛նչ
(մեծարամք,
Նոյմ ի՛նքն պիտի դմէ այն գաղշիլի ծոցիմ մէջ
Որ կորզեց իւր բուր խըմքութիւնմ այս հրկրիս
(վրամմ,
Համզգետ, ամուշ քում, սուղուլութիւմ, ու կիւսք,
(կիւսք:

Երբե՛ք: Այն սըրուակը խորտակէ պիտի մա:
Բայց ո՛չ, ամօգուտ է. բաւական է միայն
Թողու որ կատարուի մակատաղիմ՝ որ կարծես
Համախիւր է իրեմ հիտ՝ ի մրպաւտ իւր վըրիժում.
Ուրիշ բամ ընիլ հարկ չէ, թողու միայն որ մեռի...
Այո՛ւ. դի՛մը հոմ է հոմ, որ կըրմայ զիմքը բուժիլ:
Սակայմ չի՛ կըրմար տարած ըլլալ գէ՛թ ժամ մ'իլիւմ
(քումմ:

Եւ յիտոյ կը սկընի լալ ու կը գոչէ. «Վատութի՛ւն:
Եւ հեռ կռիւր կը տուէր, գերմամացի սպայմ երբոր
Ջուեմէ արթըմալով հառաւայքէ մը խորիմ,
Երազիմ մէջ յուզուցաւ, ու՛ սաւ սուղուտ, «Եա-
(բաւ եմ՝:

Այն ատեմ ձըզեց իրեմ փրկուսիւրէ հիմ խաւիւր-
(թեմմ
Որ կախուած էր որմէմ՝ սեւրիմ վիրեւ ամկողմոյմ,
Ակամիկ մը վըսեմ մարտիրոսի, և ղեղմեցաւ,
Ճետոյ միշտ Գողգթայի Աստուծոյմ վրայ սեւեռած
Շիշիմ պարումական միթէմ գաւաթը՝ յեղոց,
Եւ փափուկ կերպով խըմցուց վիրաւորուած ըս-
(պայիմ:
Դու միայն տեսար, ո՛վ Տէր, դու միայն իմէ որ
(ամցաւ

Անկողմոյն սմարին վերեւ այն մասնազոյն ժամերում:
Երբոր չար հոգին զըրոյն յօսեցաւ այն մոլթին
(մէջ,

Գու՛ որ տարուեցար սատամայէն ամապատ
Եւ կըրցար ամենէն վերջն ըսել ամոր «գորսըէ՛»,
Գու, Տէր, կը մերէիր, այո՛, փորձուած այն ձգւոյն:
Երբոր զոնք վերջապէս ընդունուեցաւ ամորսնէ.
Գու միայն էիր վրկայ, կը ճաւէիր դու միայն.
Այն ատեն քիթնեաց լիւր դու միտքը բերելով,
Ուր, մօտալուտ տամջամաց առջիւ ի զող՝ սար-
(սափած,
Կ'ըսէիր. «Հայր, այս քաժակն ամցուր ինձմէ,
(ճեռացո՛ւր».
Գու, ով Տէր, զըթացիր չարակողմն այն սրբոյն.
Եւ վրտանք եմ որ մոյնպէս օրմեցիր զինքն, ո՛վ
(Տէր:

Ե

Բայց բեթիշկն հրբոր հկաւ միւս ստաւօտ կա-
(ճուրիկի
Եւ տեսաւ զինքն ճիւղմովն քով որ ամոր իւրցեցէր
(զիւ
Բրանիւով գաւաթն իրեն մատուցեցրով զուգործուն,
Եւ ըստարց որ մերմընցած էին մագիրն իրենեայ:

Թրքմ. Հ. ԱՐՄԵՆ ԶԱՅԻՎԵԱՆ

Հ Ա Ն Ք

ԵՒ ԻՐԵՆՅ ՍՏՈՒԳԱՐԱՆՈՒԹԻՒՆՆ

(Շար. տես էջ. 102)

Արուրաքար

ԱՐԱՐԱՔԱՐ ուսումնական բառ մ'է,
սեփականուած զդ. Calamine կամ Calami-
naire [արմատն է լտ. Calamina] բառին,
Վ. Հ. Քալուենի վրկայակ կը համարի այս
եւրոպական բառին Արուրաքար սեփականելն,
և ըստ իւր կարծեաց լաւագոյն կը տեսնէ
Թուրքիսաքար (կազմ արբ. Թուրքի արմատա-
կանով և Հյ. քար ածանցով) անուանել: Յի-
շեալ Հեղինակը անշուշտ իրաւունք ունի Ա-
րուրաքարի տեղ Թուրքիսաքար գործածելու, քա-
նի որ նոյն բառին մեկնութիւնը նպատաւոր
է իւր ենթագործեան և նոյն իսկ համոզ-
ման, վասն զի հանքին համար կ'ըսէ. « Սա

է զլիւսւոր հանածոյ զընկոյ, յորմէ ելանէ
Թուրքի (tuthie), որ է Թթուակ զընկոյ, և
վարի ի բժշկականութեան իրբեւ փոթոթիշ
և զարման շաւոց աշաց »:

Եւրոպ. Հայ Հին բառարաններու մէջ Ca-
lamireի սեփականուած բառ մի չկայ. Աւ-
գերեան գաղղ. Հայ բառարանն կը սահմանէ —
« Զար ինչ համըսյում. [տն.] դիւդիս »: Այս
բառարանէն ժամանակաւ երկցազոյն բա-
նարան մի եւս (Բառ. Բուսլ. Հայ. Հայկա-
սեան, 1804) պատեհութիւն չէ ունեցած մաս-
նաւոր բառ մը սեփականելու այլ մեկնած է
« Giallina [որ է Calamine] Ե քար ինչ
ամուսնեալ pietra calaminaria. զոր արկա-
նեն ի պղինձ հալելու, սո ի մերկիւ զայն ի դի-
զին »: Այս բառարաններէն վերջը ուրիշ հրա-
տարակուած Գաղ. Հայ. բառագրոց մէջ զոր
օրինակ Հ. Ս. Վ. Էմիլենսիի և Նորայր Բլազմ-
դաւցոյ մէջ, նոյն եւրոպ. բառն կ'ունենայ
Հայերէն նորակազմ Արուրաքար բառն. յիշեալ
բառարաններուն արձագանգ կ'ընէր զանա-
զան բառարանագէտք և բանասէրք որպիսիք,
ին Նուպար, Հ. Ս. Վ. Սոյաւ, Տէմիրճիպա-
շեան (Գրասէր Ասոմ), Հ. Մէնէ վիշեան, և
այլն:

Այս նորակազմ բառի ստուգաբանութիւնը
ոչ ոք արձանագրած է. շատ հաւանական
կ'հրեւի թէ Արուրաքար կոչուելու պատճառ
ըլլայ Հին ատեն այս հանքով արդր պատրաս-
տելն. Գաղղ. ճեմարական բառարանն այս
բառի սահման կու տայ « L'oxyde de zinc
natif, dont on se servoit pour la fabrica-
tion du cuivre jaune ou laiton », տպ. 1884
Փարիզ, Թուրքիսաքար և Արուրաքար բառերն որք
իւր հոմանիշք սեփականուած են Գաղ. Ca-
lamineին, երկուքն ալ ըստ վերոյիշեալ ծագ-
մանց, Թէ՛ ներուի մեզ, կրնանք հաստատել
թէ անճշգրտութիւն մը չունին:

Արջասպ

Այս բառի ստուգաբանութեան մասին ա-
ւելի ինչ չկեղ գիտեր քան ինչ որ կը գրէ
մեր լեզուի մայր բառարանն. « Արջասպ կար-
ծի առի իւր արջնագգեստ. զի Հյ. արջն ի
բարդութիւնն է սեւա կամ Թուր, [այս են-
թադրութեան իրբեւ զօրեղ փաստ. Համեմա-
տէ ի բառարանին՝ մեկնութիւնը Հետեւեալ
բառերուն. Արջասպաներ, Արջնաքորոյ, Արջ-
նագոյն, Արջնագոյն, Արջնագգեստ, Արջնաթոյր,
Արջնալեզ, Արջնատես, Արջնատեսակ, և այլն,
և այլն], որպէս հասարակ գոյն արջոց. որ
և լտ. անգր, անգրա, անգրում. յորմէ սղորա-
մէնկում, է մեկան, և արջասպ. իսկ սէվպ,